

DENİZ HAYVANLARI ZEHİRLENMESİ

Dr. Mustafa Yılmaz
Dr. Zeynep Kekeç

Suda yaşayan canlılar ile olan yaralanmalar mekanik ya da toksik etkilerle meydana gelebilir

Omurgasız Canlılar

Cnidaria: Deniz anaları, hydrozoa, anthozoa (mercanlar) ve deniz şakayıklar

Mollusca (yumşakçalar)

Annelida (halkalı kurtlar) şubesi: Deniz çıyanları

Echinodermata (Derisi dikenliler) şubesi: Deniz kestaneleri, deniz yıldızı, denizhıyarı

Porifera: Süngerler

Omurgalı Canlılar

A. Cnidaria (Torba vücutlu canlılar): Dokungaçlarının üzerinde binlerce sayıda batma özelliğine sahip nematosit (knidosit) içerirler. Nematositlerin insan derisine iyi yapışmaması nedeniyle çok az türü insan hayatı için tehlikelidir.

Deniz Anaları: Lokal olarak ağrı, yanma ve ekimoz meydana gelebilir. Bazen bu lezyonlar ülserleşebilir. Nadiren anaflaktik reaksiyonlara yol açabilir.

Hydrozoa:Sayısız dokunacları vardır, dokunaçlarında sayısız nematocyst vardır.

Anthozoa (Mercanlar): Sadece anemonlar toksik özelliktedir.

Mollusca (Yumuşakçalar): Sefalopoda (ahtapot, mürekkep balığı) ve gastropoda (koni salyangoz) içerir.

Annelida (H alkalı Kurtlar): Annalida ailesine ait tek tehlikeli tür deniz çıyanlarıdır. Segmentli vücut yapıları enine bölümlerle ayrılır. Her bölümde seta'ları vardır. Ciltle temas sonucubinlerce seta cilde saplanır ve zehirini penetre ederler. Lokal ağrı, ödem ve eriteme neden olurlar.

Echinodermata (Derisi Dikenliler): Deniz kestanaleri, deniz yıldızı, deniz hıyarı gibi canlıları içerir. Bu canlılara bağlı meydana gelen zehirlenmelerde genellikle ağrı ve yanma dışında bulgu vermez.

Clostridium kültüre edilebildiğinden dolayı 0.5 mL tetanoz toksoidi ve 250 – 500 U tetanoz immünglobulini intramuskular olarak verilmelidir. Doku nekrozunun olduğu yaralanmalarda uygun debridman yapıldıkdan sonra antibiyotik proflaksisi yapılmalıdır. Uygun antibiyotikler sefalosporinler, trimetoprim sülfometaksazol, aminoglikozid ve siprofloksasin veya bunların kombine şekilde uygulanmalarıdır. Ayrıca hastalarda travmaya bağlı s volüm kaybınabağlı gelişebilecek hipovolemik şok tedavisi için de gerekli olan sıvı ve inotrop tedavi desteği ihmal edilmemelidir.

Cnidaria, türü denizanası ısırmalarında sirke ile temizlemek ilk müdahale olmasına rağmen canlıların türleri coğrafi bölgelere göre farklılar gösterdiği için her zaman etkili olmayabilir bazen zarar da verebilir. Öncelikle sirke uygulanmalıdır daha sonra eldiven ile dokungaçlar temizlenmelidir sonrasında kredi kartı gibi düz kenarlı bir cisimle nazikçe kazınmalıdır. Buz paketleri cnidaria ısırmalarına bağlı ağrılarda faydalı olmaktadır.

Koni salyangozlarının, deniz kestaneleri, taç dikenliler ve denizyıldızına bağlı ısırma ve yaralanmalarda ağrıyı azaltmak için ekstremitenin sıcak suya (45-50 °C) bastırılması faydalıdır. Daha ciddi ağrıları olan hastalara oral veya paranteral nonsteroid anti inflamatuar verilmelidir.

Deniz yılanı ısırığında hastanın yaşamsal parametreleri yakından izlenmeli, akciğer, böbrek fonksiyonları dikkatlice değerlendirilmelidir. Deniz yılanı zehirlenmelerinde polivalan deniz yılanı antiserumu kullanılmalıdır.

Uyarılar

- Deniz canlıları ile zehirlenmelerde travma yada toksin ile etkiler oluşmakta ve bu etkiler çok basit bulgulardan hipovolemik şok, sepsis, anaflaksi gibi sistemik ölümcül etkilenime kadar ciddi durumlar olabilir.
- Doku kayıpları için debridman, tetanoz proflaksisi ve gerekli görülüyorsa antibiyotik tedavisi başlanmalı, ağrı kontrolüne önem verilmelidir.
- Hastaların tansiyonu, solunumu, kalp monitorizasyonu yapılmalı, elektrolitleri, böbrek ve karaciğer fonksiyon testleri, myotoksisite için kreatinin fosfokinaz düzeyi dikkatlice incelenmelidir.

Yatış Kriterleri Sistemin bulgu ve belirtileri olan veya antivenom ihtiyacı olan hastalar hastaneye yatırılarak takip edilmelidir.

Acil Serviste Takip Acil servise başvuran hastalarda mutlaka 6 – 8 saat gözetim altında tutulmalıdır.

Kaynaklar

1. D. Eric B. Marine Envenomations. Goldfrank LR, ed. *Goldfrank's Toxicologic Emergencies*. 10th ed. New York: McGraw-Hill; 2015: 1487-1499.
2. Doğan AA. Deniz türleri ile yaralanmalar. Rosens and Barkin's 5 Dakika Acil Tıp Rehberi (Çeviri). Dünya Tıp Kitabevi. Ankara 2016:244-245
3. Stephen T.Richard FC. Marine Food-Borne Poisoning, Envenomation, and Traumatic Injuries. Emergency Medicine Clinical Essential. 2 th. Ed. Philadelphia; Elsevier 2013:1216-1220
4. Noonburg GE. Management of extremity trauma and related infections occurring in the aquatic environment. J Am Acad Orthop Surg 2005;13:243-53.